

Чубук О. Л.

Національний університет «Одеська юридична академія»

МЕДІЙНИКИ НА РОСІЙСЬКО-УКРАЇНСЬКІЙ ВІЙНІ. ВМІСТ І МІСЦЕ ЖУРНАЛІСТИКИ В НОВИХ УМОВАХ ДІЯЛЬНОСТІ

Новий етап російсько-української війни, яким стало широкомасштабне вторгнення РФ в Україну, охарактеризувався, зокрема, тим, що значна частина представників медіа за лічені тижні долучилась до безпосередньої участі у збройному спротиві російській агресії. Суттєвою відмінністю від подій 2014–2015 р.р., коли журналісти у абсолютній своїй більшості призивалися «по повістці», цього разу медійники, в основному, доседалися до лав Збройних Сил України добровільно. У статті аналізується діяльність мобілізованих представників медіа, які в нових умовах змогли певною мірою продовжити свою журналістську діяльність. Досліджується трансформація цієї діяльності, нові для журналістів формати роботи. З'ясовано важливість цифрової підготовки, навичок універсального журналіста. Встановлено, що більшість мобілізованих журналістів практично повністю «поглинула» військова служба, виконання учбово-бойових завдань. Разом з тим, важливо розуміти, що вчорашні репортери, журналісти-розслідувачі, телеоператори та інші медійники служать в різних військових частинах, на різних посадах, перебувають на різних театрах бойових дій, що саме по собі не може не впливати на їх творчі можливості. Наявність мережі Інтернет, спроможностей відео-фото- і аудіо фіксації, що існують завдяки сучасним смартфонам, надають їм змогу бодай частково, але продовжити подальшу співпрацю з редакцією, або ж час від часу готувати журналістські продукти для інших ЗМІ, займатися блогінгом.

Якщо не для всього суспільства, то, принаймні, для журналістського середовища настільки масовий «похід» журналістів на війну став явищем. Дослідження цього тренду претендує на новизну розвідки.

Небезпечне сусідство з країною-агресором, невідомість в плані тривалості війни пояснюють нагальність проблеми і актуальність публікації. Дослідження містить аналіз трансформації журналістської діяльності в умовах, що склалися, визначає вміст і місце в творчих доробках власне журналістики.

Ключові слова: мобілізований, журналіст, комбатант, війна, Збройні Сили України.

Постановка проблеми. В Україні з початком широкомасштабного вторгнення на її територію Збройних Сил Російської Федерації сталий для пострадянських країн і дещо «заїзджений» вислів «журналісти на війні» отримав нове життя. Втім, український телеглядач добре знав журналістів – воєнних (фронтових) кореспондентів, які за своїм статусом хоча і є цивільними, але більшу частину свого часу проводили у відрядженнях в зоні проведення Антитерористичної операції (АТО), яка у 2018 році була перетворена в Операцією Об'єднаних Сил (ООС). Це такі відомі імена, як Андрій Цаплієнко, Олександр Моторний, Веніамін Трубочков, Юрій Бутусов, Роман Бочкала, Наталія Нагорна, Ірина Баглай та інші. І їх по праву стали називати воєнними журналістами.

Після 24 лютого 2022 року робота практично усіх журналістів і редакцій через наявність всеосяжної небезпеки як для них, так і для всього населення країни, опинилися в умовах війни, –

у зв'язку із можливими «прильотами» ворожих ракет до будь-якої точки України. Понад те, спостерігається закономірність: чим довше триває війна, тим більше журналістів долучається до висвітлення її перебігу, реалій життя збройних захисників країни. Проте, сьогодні це вже цілком зрозуміло: «робота в умовах війни і роботі на війні, на лінії зіткнення, або, як кажуть, на передовій – не тотожні поняття.

Разом з тим, новий етап російсько-української війни, яким стало широкомасштабне вторгнення, охарактеризувався тим, що значна, досі нечувана частина представників медіа долучилась до участі у безпосередньому збройному спротиві російській агресії. Так, у лютому-березні добровільно військовослужбовцями Збройних Сил України або ж бійцями Територіальної оборони (ТРО) стали журналіст, історик, лауреат Премії Гонгадзе Вахтанг Кіпіані, журналіст, публіцист, телеведучий, лауреат Премії Гонгадзе Павло Казарін, журналіст,

публіцист, головний редактор журналу «Український тиждень» Дмитро Крапивенко, журналіст, телеведучий, письменник, політтехнолог, блогер Тарас Березовець, журналіст-міжнародник, радіоведучий Юрій Мацарський, журналіст, сценарист Роман Вінтонів (добре відомий як Майкл Щур, ведучий щотижневих випусків сатиричних новин-дайджесту «Телебачення Торонто»), російський журналіст і письменник Сергій Лойко, колишній журналіст «Радіо Свобода» Станіслав Асєєв, багато інших представників національних і регіональних ЗМІ.

Тобто, фактично усі вони стали комбатантами [5]. Служба в армії, як відомо, ніколи не була легкою справою. Військова служба в умовах правового режиму «Воєнний стан», а фактично в умовах війни, докорінно відрізняється від військової служби у мирний час. Необхідність бути ефективним на полі бою вимагає від кожного військовослужбовця максимальної віддачі сил, мобілізації волі, зібраності і самодисципліни. Це особливо важливо у ситуації відсутності належних знань військової справи і практичного досвіду служби, що притаманне чи не кожному мобілізованому журналісту. Професійність воїна, яка вбирає в себе тактичну, психологічну, вогневу, фізичну, медичну та інші види підготовки, потребує, своєю чергою, значного часу. Крім того, варто акцентувати і на специфіці служби у тих чи інших підрозділах, на театрі бойових дій. Так само, як і розуміти наступне: насправді журналісти призначені до військових частин різних видів і родів Збройних Сил України, військових формувань, які мають відмінності у специфіці, умовах служби. Мобілізовані журналісти призначені на різні посади, – хтось виконує обов'язки прес-офіцера бригади, а хтось – командира підрозділу чи начальника якоїсь служби. Тобто, йдеться про різницю рівнів завантаженості, а звідси – наявність чи відсутність часового ресурсу для реалізації планів (якщо, звісно, взагалі є наміри і на війні – хоча б в якійсь мірі – продовжувати займатися журналістикою), пов'язаних з журналістською чи блогерською діяльністю. Попереднє вивчення питання, яке ґрунтується на інтерв'ю мобілізованих журналістів засобом масової інформації і їх дописах у соціальних мережах, показало, що переважна більшість медійників практично повністю припинила свою журналістську діяльність, позаяк «з головою» занурилася у виконання службових обов'язків, і на «все інше» у них просто не вистачає ані часу, ані сил, ані – подекуди – бажання. Почасти ж це неможливо через особливості жур-

налістської спеціалізації, особливо, якщо йдеться про телебачення. Журналісти в цій ситуації обмежуються документуванням наслідків російської агресії, короткими дописами у соціальних мережах.

Менше з тим, частина журналістів, одягнувшись у однострої і взявши до рук зброю, при цьому не випустили із останніх мікрофон чи «перо». Очевидно, що при цьому їх професійна діяльність «переживає» трансформацію: через «зовнішні» обставини, відсутність належної техніки, умов роботи тощо змінюються формати, хронометражі. Будемо говорити відверто: почасти про журналістику «в чистому вигляді» говорити взагалі не доводиться, бо по факту медійники займаються, скоріше, воєнним блогінгом – починають або продовжують вести канал на платформі Ютуб (з огляду на побутуючу думку про те, що кожен, хто здійснює дописи у соціальних мережах, фактично, є блогером), дописують в соціальних мережах, інколи «вмикаються» в ефір у якості спікерів, коментаторів. Це саме по собі дозволяє їм залишатися у «формі», не втрачати журналістські навички. Крім того, на відміну від блогерів професійних, вони у своїй діяльності більше послуговуються саме журналістськими методами, намагаються дотримуватися журналістських стандартів. Подібний досвід, на наш погляд, заслуговує на увагу і більш детальне дослідження.

Один із наших попередніх висновків полягає в тому, що діяльність, яку ми щойно визначили як «воєнний блогінг», за певних умов можна назвати й воєнною журналістикою, точніше, одним із її аспектів.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Наукові розвідки, присвячені військовій і воєнній журналістиці України (в її різні історичні періоди) проводили С. Кость, Г. Кривошея, С. Горвалов, І. Куляс, М. Дорош, О. Позняков, О. Покопило, О. Клубань, В. Король, С. Сегеда та інші. Дослідження, пов'язані безпосередньо з воєнною журналістикою, з роботою журналістів в умовах війни, в зоні збройного конфлікту активізувалися у 2014 році. Того року побачив світ практичний poradnik Дорош М. «Журналісти в зоні АТО» [1], а поспіль два роки – навчальний посібник Кость С. «Журналістика і війна» [2].

2022 рік за визначенням обіцяє бути «проривним» в плані дослідження зазначеної тематики. Практично з перших тижнів війни і протягом всього поточного року журналістська спільнота із залученням науковців, журналістів, військових, керівників медіа організувала численні веб-

нари, тренінги, «круглі столи» з основною темою обговорення – «Журналісти на війні».

Разом з тим, низка аспектів в даній проблематиці поки що чекає на своє вивчення. Зокрема, потребують більш детального з'ясування питання, пов'язані із цифровою підготовкою, універсалізацією журналістів, які працюють в зоні бойових дій, їх інтегрованістю в соціальні мережі тощо. Практично не розвіданою є тема діяльності журналістів, які у зв'язку з призовом на військову службу фактично (тимчасово) стали комбатантами, але при цьому не полишили журналістської діяльності.

Формулювання цілей статті. Метою нашої розвідки є дослідити особливості трансформації журналістської діяльності відомих медійників, які з початком широкомасштабного вторгнення РФ в Україну добровільно стали до військового однострою. Показати, наскільки військовослужбовець, який за своїм основним фахом у цивільному житті є журналістом, у нових умовах спроможний подбати про якість творчого продукту, дотримання журналістських стандартів. Предметом дослідження стали публікації в ЗМІ, стріми на ЮТУБ-каналах, дописи в соціальних мережах.

Задля виконання поставлених завдань застосовано методи емпіричного дослідження, моніторингу і вивчення створюваного журналістами, які стали військовослужбовцями ЗСУ, контенту соціальних мереж і ЗМІ, а також узагальнення.

Виклад основного матеріалу. Ще донедавна на деяких вітчизняних факультетах журналістики студентам під час обговорення теми «журналісти на війні» розповідали про воєнкорів часів Другої Світової війни, таких, як кореспондента газети «Правда», письменника, полковника С. Борзенко, кореспондентів газети «Красная звезда» письменників полковників К. Сімонова, О. Твардовського М. Шолохова. Свого часу, ще в СРСР, «пройшов» через це і автор, випускник факультету журналістики (м.Львів), на якому готували військових журналістів. Все б, як кажуть, нічого, за виключенням одного: тоді, у 80-ті, нам не говорили, що, скажімо, той же С. Борзенко – українець (народився у м. Харків). Як і не доводили правдиву інформацію про те, «а як з цим питанням у тих, хто за «бугром?»». Про те, як – добровільно чи ні – мобілізувалися журналісти на фронтах Другої світової війни в інших країнах, які вони виконували обов'язки тощо ми дізнавалися, хіба що, з художньої літератури.

Насправді ж, сьогодні із відкритих джерел ми знаємо, що під час Другої світової війни деякі

журналісти залишили професію, щоб воювати, працювати дописувачами для військової преси або приєднатися до Управління стратегічних служб (попередника ЦРУ), сотні пішли на війну як кореспонденти своїх американських видань. Акредитовані в союзних військах носили військову форму з великою буквою «С» для кореспондента на рукаві. Тоді – як і зараз – міжнародне гуманітарне право передбачало, щоб ворогуючі сторони ставилися до журналістів як до цивільних осіб, якщо вони не мають при собі зброї та не воюють [3].

Війна 2022 року в Україні показала, що для російських вояків не існує жодних правил війни, у тому числі стосовно поведень із журналістами. Відомі випадки, коли вони навмисне цілили в журналістів (які не є комбатантами!) розстрілювали транспортні засоби, на яких містився напис PRESS, причому, вбивали як українських, так і акредитованих іноземних журналістів. Чи зупинило б останнє українських журналістів, які приєдналися до лав ЗСУ, якби вони наперед про це знали? Численні такі приєднання дозволяють нам зробити висновок про зворотне.

Варто обмовитися, що в Україні перші випадки фактичного перетворення журналістів на солдатів мали місце у 2014–2015 роках. Тоді вони ставали до лав Збройних Сил в результаті мобілізації, що проводилася з метою надання збройної відсічі в рамках проведення Антитерористичної операції (АТО) в Донецькій і Луганській областях. Так, редактора сайту «Історична правда» Павла Солодько було мобілізовано у вересні 2014-го року. Перед відправленням на фронт він іронічно розповідав у інтерв'ю: «Для журналістики, для літератури фронт – це скарбниця знань. Ми ж «стерв'ятники емоцій», а там постійно... Думаю, писатиму лейтенантську прозу. Ось, що зміниться». В АТО він був артиллеристом. Пізніше Павло у блозі на «Українській правді» розповів про те, як у лютому йому довелося коригувати вогонь української артилерії під Дебальцевим [4].

Мобілізований в серпні 2014 року фотокореспондент, бльдредатор Tochka.net Віталій Лазебник став солдатом одного із батальйонів Національної гвардії України. Через кілька місяців після мобілізації в одному із інтерв'ю фотограф розповів, що на фронті, коли випадає вільна годинка, знімає на камеру солдатські будні «для себе і для історії» [4].

Серед мобілізованих у 2015 був журналіст, сатирик Роман Вінтонів, відомий під псевдонімом «Майкл Щур». Як зізнавався сам журналіст

в одному із інтерв'ю, в зоні проведення АТО службу він під час мобілізації не проходив. Проте, як відомо, у 2022-му Роман знову опинився у війську, але вже в якості добровольця, на війні.

Під час проведення у 2014–2015 роках мобілізаційних заходів були призвані на військову службу й інші українські журналісти, частина з них виконувала Конституційний обов'язок по захисту Батьківщині в зоні проведення АТО. На превеликий жаль, не усі вони повернулися з війни живими. Серед загиблих, зокрема, кореспондент Укрінформ Олег Задоянчук, призваний на військову службу за мобілізацією 29 серпня 2014 року. Олег Іванович, якого автор знав особисто, загинув з 3 на 4 вересня у Луганській області, під час обстрілу ворожої артилерії.

Очевидно, було б некоректно порівнювати періоди 2014–2015 р.р. і 2022 р. в плані масовості журналістів, які стали комбатантами, – насамперед, через масштаби агресії з боку РФ. Наразі відсутня офіційна інформація, скільки ж насправді українських та іноземних журналістів з початком війни «пішли в армію». Але побутує думка, що досі жодна війна, жоден військовий конфлікт не відзначався подібним масовим підйомом патріотизму серед журналістів, який зрештою і «виллюся» у добровільному вступі до лав ЗСУ. Багато хто з них пояснює своє рішення серйозністю виниклої загрози існуванню України, як держави. «Все просто: масштаби (російського) вторгнення були такими, що існування Києва та країни загалом були під сумнівом. Якби Україна зникла, журналістика була б безглуздою, – прокоментував С. Асєєв [3].

Красномовними в цьому відношенні є слова головного редактора НВ Віталія Сича: «З початку війни до лав ЗСУ пішли чи були призвані вже сім журналістів і дизайнерів НВ. Два ведучі Радіо НВ, наш фінансовий журналіст, наш ІТ-журналіст, арт-директор, дизайнер та голова інформаційно-аналітичної служби, який займався інфографікою. Наш фінансовий журналіст Петро Шевченко раніше писав про НБУ, а тепер служить мінометником у 110-й бригаді коло Авдіївки» [6].

«Два ведучі Радіо НВ» – це, ймовірно, Павло Казарін та його колега по веденню програми «Подвійні стандарти» Юрій Мацарський. Своєю військову службу вони починали у Києві, в складі прес-служби підрозділу територіальної оборони, а наразі, за інформацією із відкритих джерел, медійники воюють на Донбасі. В інтерв'ю «ЦЕН-ЗОР.НЕТ» П.Казарін розповідав, що 25 лютого він з Мацарським пішов до воєнкомату. «Ми розуміли:

у той конкретний момент, можливо, практична користь від нас буде не найбільшою, а коефіцієнт корисної дії – не найвищим. Але якщо є час та бажання, ти завжди можеш навчитися якимось речам. А твої навички, отримані у мирному житті можуть знадобитися і в армії. Якоюсь мірою так і відбулося». Юрій Мацарський, своєю чергою, в цьому ж інтерв'ю зазначав: «Раніше фраза «Павлик, прикрій мене» означала «Я пропущу день, відпрацюю ефір сам». Зараз вона означає: «Цілься, відслідкувай можливу небезпеку в мене за спиною, поки я не добігу до хоч якогось укриття» [7].

В перші місяці сліжби, під час перебування підрозділу у Києві, П.Казаріну і Ю.Мацарському інколи ще вдавалося вести програму, скориставшись, як вони самі з гумором казали, «самоволкою». Проте, як зазначав П.Казарін, при цьому виникали певні складнощі, пов'язані з тим, що багатьма враженнями, які накопичувалися за тижень, в студії поділитися було неможливо з міркувань необхідності дотримання військової таємниці.

П.Казарін практично постійно присутній в інформаційному просторі у зв'язку з публікацією сайтом НВ уривків його нової книги «Дикий Захід Східної Європи». Водночас, він продовжує, як топ-автор, вести свій блог на «Українській правді» (публікації «Гаряче літо двадцять другого» від 30.06.2022, і «Як я провів це літо» від 01.07.2022, «Пробачення наосліп» від 21.08.2022). Крім того, 12.04.2022 і 14.06.2022 побачили світ його блоги на сайті Укрінформ, вісім його блогів опубліковано на сайті 24 каналу (з 24 березня по 2 липня). Низка публікацій П.Казаріна на сайтах провідних українських медіа, судячи з усього, результат редакційного перетворення його допису мережі «Фейсбук». До речі, цікавим для нас в сенсі обговорюваної теми видається думка П.Казаріна, де він зазначає, що важко писати тексти із армії, бо складно визначитися із займенником. З одного боку, каже він, військова форма (одягу) переробляє кожне конкретне «я» в універсальне «ми». А з іншого, додає він, колективне ми складається із сотень тисяч індивідуальних «я». «І цілком не факт, що твоє проживання ситуації увійде в резонанс з тим, як відчують її інші» [8], – зазначає П.Казарін у допису на своєму Фейсбуці від 30.06.2022р.

В середині травня 2022 року розпочалася військова служба відомого журналіста, аналітика, політтехнолога, блогера, телеведучого низки програм на телеканалі «Прямий» Тараса Березовця. 16.05.2022 на своєму Ютуб-каналі він повідомив, що віднедавна є мобілізованим офіцером 1-ї окре-

мої бригади спеціального призначення ім. Івана Богуна, тому буде «дещо обмежений у записі відео, тим більше стримів», але пообіцяв спробувати зберегти періодичність виходу його відео. Свою задачу в плані продовження діяльністю, якою він займався у цивільному житті, Т.Березовець назвав «достатньо амбіційною» [9].

Вже 17.05.2022 вийшов черговий стрім (пряма трансляція) Т.Березовця (за № 474, а його останній «довоєнний», стрім, датується 11.05.2022) під назвою «Казнити «Азов» (розширена назва – «У Путіна заявили про плани казнити «Азов». ЄС готовий вкласти у відновлення України мільярди»). В подальшому в середньому 15-хвилинні стріми виходили з періодичністю в 2-3 дні, інколи – щоденно. Варто зазначити, що станом на 21.08.2022 на ютуб-каналі Т.Березовця нараховувалося 544 випусків стрімів, переважно на військово-політичну тематику.

На Ютуб-каналі Т. Березовця можна побачити також матеріали, які виходять під рубрикою «Герої серед нас». Ці випуски мають різний хронометраж – від 5–6 хвилин до півгодини-години, їх герої – військовослужбовці бригади (як солдати, сержанти, так і офіцери), різних військових спеціальностей, – розвідники, танкісти, зенітники та інші. Усі ці випуски мають свої заголовки («вмонтовані» на кожного разу новій стартовій заставці, на якій, як правило, зображено фото героя), композиційну єдність (розпочинаються приблизно 20-секундною тематичною, – в залежності від характеру діяльності героя) «нарізкою» з «покладеною» на неї музикою. Портрети героїв розкриваються через інтерв'ю з ними, які Т.Березовець веде з бійцями безпосередньо на позиціях, біля бойової техніки, в курильці (місці для паління) тощо.

Ще одна рубрика на Ютуб-каналі Т.Березовця має назву «Репортажі з фронту». Всього тут міститься 9 таких матеріалів, побудованих у вигляді інтерв'ю з відомими військовими, політиками, громадськими діячами, яких автор, очевидно, зустрів в районі виконання завдань його військовою частиною. Серед героїв інтерв'ю (знову ж таки, матеріали з різним хронометражем, в середньому від 3 до 6–10 хвили) – генерал Дмитро Марченко, голова Миколаївської військово-цивільної адміністрації Віталій Кім, народні депутати України Сергій Рахманін і Роман Костенко та інші.

Розміщення на деяких відео Т.Березовця офіційної емблеми військової частини, а також застосування ним «підложки» для титрів із зображенням зазначеної вище (тільки у зменшеному вигляді) емблеми може свідчити про те, що частину мате-

ріалів підготовлено у співпраці із прес-службою бригади. Але, у будь-якому разі, ми можемо констатувати, що Т. Березовцю вдається займатися блогінгом, готувати відео-контент, причому із майже завидною періодичністю. Понад те, як бачимо, «журналістське минуле» Т. Березовця позначається практично на усіх творчих доробках, які в умовах військової служби виходять з під його «пера», достатньо згадати про жанрову ознаку, чітку композиційну побудову його матеріалів тощо.

В інформаційному просторі України не залишилися непоміченими творчі доробки ще одного журналіста, який з початком широкомасштабного вторгнення Росії на територію України також став українським військовослужбовцем. Йдеться про відомого російського 69-річного письменника і фотокореспондента Сергія Лойко, до речі, багаторічного кореспондента одної із провідних газет США «Лос-Анжелес Таймс». «Поки у нас прямих бойових зіткнень немає, я записую кожен день по 5–6 відеороликів зі звичайними людьми, які зараз одягли військову форму одягу. Щоб ці ролики подивилися усі, у тому числі в Росії, щоб побачили, з ким вони тут воюють. А щоб українці побачили обличчя своїх мужиків, своїх братів, своїх дітей, чоловіків. Щоб вони знали, що вони їх захистять, ворог не пройде», – розповідав він в інтерв'ю «Голосу Америки» [10]. В іншому інтерв'ю С.Лойко зазначав, що для нього це перша війна в якій він не журналіст, «а просто свідок, письменник, і в якійсь мірі навіть учасник, тому що я навіть беру в руки автомат, і якщо прийдеться, я буду стріляти, навіть у своїх співвітчизників» [11]. Менше з тим: враховуючи, що С. Лойко, за його ж твердженням, свої матеріали з війни публікує в «Голосі Америки» та на «Радіо Свобода», можна дійти висновку, що журналістську діяльність він не припинив і під час служби у війську.

Висновки і пропозиції. Враховуючи викладене, констатуємо, що з початком нового етапу російсько-української війни досить значна частина представників медіа пішла до війська, і фактично перетворилася в комбатантів. Встановлено, що більшість мобілізованих журналістів практично повністю зайняті військовою службою, і переважною мірою інколи дописують у соціальних мережах. Разом з тим, фактор Інтернету, постійні оновлення технологій виробництві відео-, фото- і аудіо продуктів, що з'являються завдяки сучасним смартфонам, об'єктивно створюють нові можливості. Тож, один із головних висновків може бути таким: деякі призовані до лав ЗСУ медівники, не дивлячись на дефіцит часу, все ж знаходять мож-

ливості вести стріми на ютуб-каналах, займатися блогінгом, а в окремих випадках частково подовжувати співпрацю з редакціями.

Ще один важливий висновок полягає в тому, що блоги і влоги відомих журналістів, які вони ведуть на війні, за своєю суттю, композицією, форматами насправді часто є фактично журналістикою, а подекуди – публіцистикою. Підтвердження

тому – «передруківка» певними медіа – вже у вигляді статей – дописів в соціальних мережах. Разом з тим, умови, в яких створюються ці творчі продукти, не завжди дозволять забезпечити якість, дотримання журналістських стандартів.

Тема діяльності журналістів, які фактично тимчасово стали комбатантами, наразі перебуває у розвитку, і очевидно потребує подальших розвідок.

Список літератури:

1. Дорош М. Журналісти в зоні АТО: практичний poradnik [Електронний ресурс] / М. Дорош // Media Sapiens. 2014. Режим доступу : http://ms.detector.media/mediaprosvita/how_to/zhurnalisti_v_zoni_ato_praktichniy_poradnik/
2. Кость С. Журналістика і війна. Навчальний посібник. ЛНУ імені Івана Франка, 2016. 414 с.
3. Національна спілка журналістів України. «Деякі українські журналісти приєднуються до лав Збройних Сил України в ім'я патріотизму» //Режим доступу: <https://nsju.org/novini/deyaki-ukrayinski-zhurnalisty-priyednuuyutsya-do-lav-zbrojnyh-syl-ukrayiny-v-imya-patriotyzmu/> (дата звернення 22.08.2022).
4. Як воюють мобілізовані журналісти. *BBC NEWS Україна*. URL: https://www.bbc.com/ukrainian/society/2015/07/150728_journalist3_ko (дата звернення 22.08.2022).
5. «Про затвердження інструкції про порядок виконання норм Міжнародного гуманітарного права у ЗСУ». Наказ Міністерства оборони України від 09.06.2017 № 704/30572 П. 27. – Режим доступу: https://ips.ligazakon.net/document/re30572?an=1&ed=0000_00_00 (дата звернення 22.08.2022).
6. Сич В. URL: <https://www.facebook.com/sych.vitaly> (дата звернення 22.08.2022).
7. Москалюк О. Павло Казарін: «Нам треба усвідомити, що ми перебуваємо у ролі Давида, а російська сторона – Голіафа»// *ЦЕНЗОР.НЕТ* Режим доступу: https://censor.net/ua/resonance/3342783/pavlo_kazarin_nam_treba_usvidomyty_scho_my_perebuvayemo_u_rol_i_davyda_a_rosiyiska_storona_goliafa?fbclid=IwAR2B M51HkCqkJ9jfhWMvlyB6svZt4lnjKOf62CLv4jN0ZP618tM1tTGnGo (дата звернення 22.08.2022).
8. Казарін П. URL: <https://www.facebook.com/kazarin.pavel> (дата звернення 20.08.22).
9. Березовець Т. URL: https://www.youtube.com/watch?v=YaaP-ybz0_g (дата звернення 20.08.2022).
10. Сергій Лойко: інтерв'ю з окопа». *Голос Америки*. Режим доступу: <https://www.youtube.com/watch?v=TGNc8gyJ95k> (дата звернення 16.08.22).
11. Сергей Лойко: «Это может стать третьей мировой». *Популярная политика*. Режим доступу: <https://www.youtube.com/watch?v=UcovXDMQxBw> (дата звернення 16.08.22).

Chubuk O. L. MEDIA REPRESENTATIVES IN THE RUSSIAN-UKRAINIAN WAR. CONTENT AND PLACE OF JOURNALISM IN THE NEW CONDITIONS OF ACTIVITY

The new stage of the Russian-Ukrainian war, which was the large-scale invasion of the Russian Federation into Ukraine, was characterized, in particular, by the active joining of a large part of media representatives to direct armed resistance to Russian aggression. A significant difference from the events of 2014-2015, when the absolute majority of journalists were drafted «by military subpoena», this time the media representatives mostly joined the rows of the Armed Forces of Ukraine voluntarily. The article analyzes the activities of mobilized media representatives who, in the new conditions, were able to continue their journalistic activities to some extent. The purpose of the research is the results of the transformation of this activity. The importance of digital training and the skills of a universal journalist have been ascertained. It was established that most of the mobilized journalists were almost completely «absorbed» by the military service, the performance of training and combat tasks. At the same time, it is important to understand that yesterday's reporters, investigative journalists, TV operators and other media representatives serve in different military units, in different positions, and are in different theatres of operations, which in itself cannot help but affect their capabilities. The presence of the Internet, video-photo- and audio recording capabilities, which exist thanks to modern smartphones, enable them, at least partially, to extend further cooperation with the editorial office, or from time to time to prepare journalistic products for other mass media, engage in blogging.

If not for the entire society, then at least for the journalistic environment, such a massive «campaign» of journalists to war has become a phenomenon. The study of this trend claims to be a novelty of intelligence.

The dangerous neighborhood with the aggressor country, the unknown in terms of the duration of the war explain the urgency of the problem and the relevance of the publication. The study includes an analysis of the transformation of journalistic activity in the existing conditions, determines the content and place in the creative works of journalism itself.

Key words: mobilized journalist, combatant, war, Armed Forces of Ukraine.